

NI FEHOAHOANIGA MO TE NOFO AKOAKO

Ko te kaiga e lahi maua ai na ākoakoga. E katoa uma i loto o te kaiga na koa e manakomia mo te taukikilaga o tō kaiga ma tau fanau i te vaitaimi tenei e fakafeagai ai ki tatou ma te famai ko te COVID-19.

Ke mautinoa e koe ko tō kaiga e fiafia ma e ola malolo, ma kē iloa pe maua mai i fea ni fehoahoaniga mo koutou.

Talatalanoa ma faitatatala ma na tino o tō kaiga, kikila lelei, onohai ma manatua ko koe e hē he faiākoga –fai hau malologa kafai kua hē ke nafatia te faiga ona mea ākoga a tamaiti.

Ni mafaufauga...

1. **E hē veake e tatau ke kavea koe pe he tino o tō kaiga ma faiākoga** – na he fakaloloa na lehona kae fakatātia ni au peleni mo te fakaholohōloga i na aho takitahi ...

- Mo tamaiti i na pilima na he ova atu i te 2 itulā i te aho te faiga o ā latou lehona
- Mo na tamaiti i na ākoga i te vā ona pilima ma te ākoga tulaga lua tuku ki ei he 3 itulā mo a latou lehona
- Kae kave he 4 itula mo na tamaiti ina ākoga tulaga lua mo ā latou lehona

Kikila totoka ki na mea e fiafia ma lelei ai tau tamaiti. Koe na he popole lahi pe kua fakatotoka uma a na lehona. Fakataulia au tamaiti i te peleniga o ā latou lehona e fia akoako.

2. Talanoa ki tau fanau ma fakamautinoa e koutou iloa na mea e tutupu ma tauhi vehea te koutou haogalemū i loto o te kaiga, e veia ko te fafano māmā o na lima, ma te nonofo i loto o te koutou liko.
3. Fakaaoga na vaega iēnei ke hokotaki ai koe ma ō kaiga, telefoni, Tuhifoliga, Hikaipi, Humi (Facebook, Skype, Zoom) – pe ko te mea lava kua faigofie mo koe ma to kaiga.
4. Fai ni ā koutou polokalame mahani i loto o te kaiga e fetau mo koutou uma. Taumafai ke fai na mea kua mahani ai kae fakamautinoa ko tamaiti e haogalemū ma e ki latou iloa e kehekehe te fakafeagai a tagata tautoka tahi ki na mea e tutupu.
5. **Ko na fakatinoga i na aho takitahi ko ni avanoa** ke akoako ai.

- a. Ko te lelei o te talanoa (fakaauau te talanoa ki na mea i te kaiga, vena na mea e fofou koe ke iloa e tau fanau. E lahi na fautuaga – e maua mai i faiākoga, ko na uepihaite a te Malo, e.g. MOE ma te MPP, polokalame e hau i te lēitiō Talanoa Ako, televihe, hokotaga a kaiga i luga o te Tuhifoliga (Facebook), vena ma na faifeau). Ko te mea e tāua ko koe ke talanoa ki tau fanau i na mea kua iloa ma na mea e tatau ke fai, ko te iloa tena e fakafaigofie ai ki na tamaiti ke malamalama ma totoka lelei ai o latou lagona ma ke na he maua ai e kilatou ni lagona fakapopolegia.

- b. Talatalanoa i taimi e fai fakatahi ai a koutou fekau – ko te mea mahani lava e fiafia ki ei ia tamaiti ko te kuka ma fai na fekau i loto o te kaiga, kakai fakatahi, vena ma te faiga o na fekau likiliki.
- c. Gagana – fakaaogā tau gagana ie; Faka Hamoa, Faka Tonga, etc
- d. E akoako ia tamaiti mai na mea e kikila ki ei o latou mata.

6. **Faiga mahani ma na gāoioiga fakapitoa** e fakatāua i na tulaga venei

- a. Atiake te iloa o tamaiti ke latou mafaia ai oi taukikila ki latou e te tamaiti lava ia...
 - Faitau – tuhi faka aganuku, vena ma na lihoi e maua i luga o te neti
 - Fai hau tuhi fakamaumau – fakaaogā na pepa ma na peni faka aganuku, ma fakaaogā na lihoi i luga o te neti
 - ko na pea (bear) e fakatūtū mai i na famalama ona fale ona kaiga...tuhi ni tala e uiga ki ei
- b. Fakatātia he taimi mo te koutou liko ke fai fakatahi ai ni a koutou mafutaga
 - Faigā lotu a te kaiga, faigā fehili ma na tali, vena foki na tonai e kakai fakatahi ai
- c. Avanoaga ke fakamalohia ai na hokotaga faka kaiga
 - Hōkotaki i luga o te neti pe ko na telefoni
 - Fakahoa na mea e tutupu i te koutou liko
- d. Avanoaga ke fau ai ni mafutaga fou...
 - Tuhi hau tuhi ma tuku ki te puhameli a tō tuakoi kafai e iēi hana pea (bear) i tona famalama pe kafai foki e kē iloa e nofo tautahi
- e. Fai leka ma fai ni mea mālīe auā ni avanoaga iēna e maua ke fakalelei ai te gagana ma fakaāli ai ō manatu...
 - Fai ni mea e heki kē faia muamua

MANATUA MAI: ko koe e hē he faiākoga ma na he fakafano hō taimi ke 'fakahakohako' ai na mea ākoga a tamaiti taigogole (eg: hipelaga o na kupu).

7. **Fakaāogaga o na fehōtakiga i na alāleo kehekehe** e tāua to nofo hokotaki ma na kaiga, uo, kaigā lotu, nuku ma faiākoga -

- a. He avanoa gali ke fau ai na mafutaga (ni mafaufauga e fetukunaki) – fehili pe ā mai na tahi tino, tauhiga o kaiga, alofa ki hō he tino, ma mafaufau ki au tuhituhiga e fai

- b. E iēi ni fakafitauli e fakapopolegia ai koe e vē ko te (nofo tūfua pe fakanānau) e manakomia ai ke fai ni pā puipuia mo koe, he auala manaia tenei ke ati ake ai te iloa, nofo fehōkotaki ma nofo iloa i na mea e tutupu.
8. **Uepihaite/Tulaga a na Ākoga.** E ve ko na **vahega Malaga akoako i te tau mafanafana (summer learning journey)** e kitea te aogā ma te lelei. Ke kavea iēnei malaga akoako ke fakalelei atili ai na hikili a tau tamaiti mo tona agai ki mua.
9. **E tatau ia faiākoga ke aofia.** Fakaali te lotu alofa – talanoa ma tau fanau ki te galuega a faiākoga e fai i te fakapāleniga o a latou gaoioiga i lotu o latou kaiga vena a latou liko. Kikila fakalelei o tatou tagata matutua ke na he fakafitā ki faiākoga. Fakafehōtaki te faiākoga, kafai e iēi ni o popolega ki te tulaga eiei na ākoakoga a tau fanau.
10. E kehekehe ia ākoga takitahi kae ko te fakatūlagaga o na atiakega mahani ma na lihohi e fakafaigofie ai te fakafōega o na polokalame. E fakahēai ai foki te nofo hē mautonu o matua. E maua atu na pepa ākoga e fakatatau ki te levolo o tau tamaiti ma ka hē manakomia e te tamaiti he faiākoga i tana nofo akoako mai lotu o te kaiga.